

תאורת הבמה כדימוי במחזה Party Time¹ מאת הרולד פינטר

האור הוא גורם פונקציונאלי בתיאטרון, מטרתו הראשונה היא הארת השחקנים. האור מהווה גורם כה מובן מאליו, שברוב המקרים שמים לב לתאורה רק אם מתרחש שינוי דרמטי בהארה. על אף היותו של האור גורם שרוב הצופים לא ירגישו בו, הם יהיו מושפעים מפעולתו. האור משפיע על האופן שבו יתפוס הצופה את המוצג לפניו. באמצעות השליטה על עוצמת האור, זוויות ההארה, צבע האור וצורתו, משתתף האור ככלי בהפעלת תגובות ואירועים הנוצרים אצל הצופה.²

עד המחצית השנייה של המאה התשע-עשרה, התפקיד היחידי של התאורה היה כאמצעי להשגת נראות (visibility). במאה העשרים הוגדר מחדש תפקידה של התאורה. ההתפתחויות הטכנולוגיות והקלות ההולכת וגוברת של השימוש באמצעים של התאורה, הפכו אותה לאמצעי תקשורת³ המהווה חלק אסתטי ואינטגרציונאלי מהמערך העיצובי של ההתרחשות הבימתית.

התאורה יוצרת את האווירה בתיאטרון, באמצעות התאורה ניתן לחזק את ריכוז הקהל, למקד את תשומת ליבו כך שישתכלל למקום מסוים או על גורם מסוים בזמן ובאירוע נתון, ליצור תנועה על הבמה או לסמל את הזמן החולף. התאורה מהווה את אחד המכשירים האפקטיביים ביותר ליצירת האווירה הבימתית, הנשענת על המחזה.⁴

כיוון שהימצאותו של האור נתפסת לרוב כדבר כה מובן מאליו, וכן העובדה שכיוון שאומנות הארת הבמה עדיין נמצאת בתהליך התפתחות והתהוות, נדיר למצוא התייחסויות אל התאורה ככזאת במחזה או בהוראות הבמה. אם יהיו התייחסויות לאור, לרוב הן יתנו מידע לגבי שעת היום או הלילה, או תיאור תחושות או אווירה רצויה.

המחזה Party Time מהווה דוגמה יוצאת דופן בהתייחסות אל האור כדימוי מרכזי וחשוב בתוכו. דרך התייחסות ברורה אל האור בהוראות הבמה, המתארות את אופי האור, צבעו וזווית ההארה, יוצר פינטר מימד נוסף בהבנת הצופה את האירועים במחזה. דרך השימוש המיוחד הזה באור, יקלוט הצופה באופן חווייתי, על-מילולי, שלא ניתן להתעלם ממנו, את המסר המרכזי של המחזה.

¹ Harold Pinter, Party time (London: Faber and Faber, 1991)

² דן רדלר, תאורת במה, (תל-אביב: כנרת הוצל"א, 1992), ע' 47.

³ Jane Rosenthal and Lael Wertenbaker, The Magic of Light (Boston & Toronto: Little, Brown & Company, 1972), p.89.

⁴ רדלר, ע' 69-64.

זוהי דוגמא מיוחדת ונדירה להבנה של מחזאי את כלי המדיום העומדים לרשותו, ושימוש בהם כחלק ממערך הדימויים הבלתי נפרד של המחזה. השימוש שעושה פינטר בדימוי של האור מעניין ומיוחד כיוון שיש כאן שימוש באמצעי תיאטרוני פונקציונאלי ואסתטי המתפקד כגורם פעיל בהבנה של הצופה את המחזה. האור מהווה דימוי בעל חשיבות רבה הצובר משמעות לאורך התפתחות העלילה, עד לשיאו הדרמטי של המחזה, בו ממלא האור תפקיד מרכזי.

הוראות הבמה בתחילת המחזה נותנות את המידע לגבי מיקום ההתרחשות; הדירה של גווין, אדם בעל כוח ועמדת מפתח במפלגה. זהו חדר גדול ובו שתי דלתות, אחת המשמשת לכניסות וליציאות ודלת נוספת בה לא נעשה שימוש קונוונציונאלי של כניסות ויציאות. אותה דלת, תצבור משמעות לאורך ההצגה, כאשר ייחלש האור שבתוך החדר והאור הבוקע מן הדלת יתחזק ו"ישרוף" כשהוא פורץ אל תוך החדר⁵. The light beyond the open door gradually intensifies. It burns into the room⁵.

השיא הדרמטי של המחזה יתרחש כאשר ג'ימי, שנוכחותו כמו 'מרחפת' במשך כל הזמן מעל המסיבה, כיוון שנאסר לדבר עליו, על מה עשה או היכן הוא נמצא, ייצא בסוף ההצגה מתוך אותה דלת כשהוא מלווה באותה תאורה חזקה, לבנה, שורפת ולא נעימה. וכך, האור הזה, שמקושר אתו, יתאחד עם נוכחותו על הבמה.

מעבר לצורך הפונקציונאלי של הארת השחקנים, ומיקוד תשומת הלב של הצופה, משמש האור כגורם בעל איכויות דרמטיות המקושר עם דמותו של ג'ימי. דרך השימוש בתאורה נוצרת אותה אווירה לא נעימה, המשררה פחד ואי נוחות. אווירה המועברת באופן חושי, ומגיעה אל הצופה באופן בלתי אמצעי ועל-מילולי.

מהו, אם כן, אותו אור שורף ולא נעים שבוקע מן הדלת החצי פתוחה הנמצאת על הבמה? מה תפקידו ומה הוא מייצג במחזה? בעבודתי אנסה לעמוד על השימוש המיוחד שעושה פינטר באמצעות פיתוח הדימוי של האור במחזה, כיצד הדבר בא לידי ביטוי הלכה למעשה בהצגה וכיצד הופך דימוי זה לגורם המשפיע באופן חושי על הצופה.

ככדי להבין מהי אותה מהות של האור הקשורה קשר הדוק עם ג'ימי, יש לבחון תחילה את הסיטואציה המתרחשת על הבמה וכן את הנפשות הפועלות בתוכה. דרך כך, יש לבחון כיצד פינטר בונה

---

⁵ Ibid, p.20.

את ההתהוות והתפקוד של האור והחושך כדימויים מרכזיים שייתרמו בסופו של דבר להבנת הצופה את המחזה.

אנו מתוודעים למסיבה של החברה הגבוהה, של אנשים יפים, הלבושים היטב (עובדה שכמה מן הדמויות מציינות במהלך ההצגה). משתתפי המסיבה עסוקים בעיקר בדיבור על מראם החיצוני של המשתתפים. העיסוק בחיצוניות ובגוף מתבטא גם בעיסוקם האובססיבי של משתתפי המסיבה במכון הכושר החדש, שיש בו תאורה יפה, מגישים בו אוכל מצוין, וכן מצויות בו גומחות זכוכית הממוקמות בבר, שהן שקופות ודרכן ניתן לראות תוך כדי לגימת משקה את האנשים השוחים מתחת.⁶

יש מתח מיני בולט בין האנשים במסיבה, הם מפזרים רמיזות מיניות ומדברים על כמה המסיבה מדהימה, וכמה הם שמחים להשתתף בה ובכך בעצם להיות חלק מחברה של אנשים יפים הלבושים היטב.⁷ כל אלה מדגישים את היותם חלק מחברה מושחתת המנותקת מכל מה שקורה סביב לה, אנשי העילית העשירה, קצרת-הראייה והעסוקה בעצמה. אנשים המנותקים מכל הסובב אותם, שלא אכפת להם לחלוטין מההחלטות הנלקחות בשמם,⁸ כפי שניתן יהיה לראות ביחסם אל האירועים המתרחשים מחוץ לחדר.

מתוך דברי הדמויות אנו מקבלים את האינפורמציה לגבי המהלכים המתרחשים מחוץ לחדר, בלילה החשוך והריק דרכו מועברת פנימה תחושה של אי נעימות. אנו מבינים שיש לאנשים אלה יד במה שקורה שם. המשתתפים במסיבה, לפחות הגברים שביניהם, שייכים למפלגה או ארגון פוליטי דומה הנמצא בשלטון.

גווין, המארח, הוא דמות בעלת מעמד חשוב והשפעה. הוא אחראי להתרחשויות החיצוניות ואף מרגיע את הנוכחים לגבי הנורמליזציה שהולכת לשרור לאחר מכן. במהלך המסיבה מוענקת לו חברות כבוד במכון הכושר הנחשק, אותו מכון כושר חדש, שרבים מהמשתתפים במסיבה חברים בו. הגברים הם אלה השולטים בנעשה בחוץ, ודבריהם נאמרים בטון תקיף, מלא ביטחון של אנשים בעלי מעמד. הדיאלוג בין דאגלס ופרד מעיד על הפעילות המתרחשת בחוץ, וכן על יחסי הכוחות וההערצה ביניהם. דאגלס מציין שבחוץ הדברים מתנהלים "Like a clockwork" וכך הם אף ישיגו את השלום

⁶ Pinter. pp.5-6.

⁷ Ibid. p.21

⁸ Michael Billington, The life and work of Harold Pinter (London: Faber and Faber, 1996) pp.331.

אותו הם רוצים⁹. הם משרים אווירה של שליטה במצב. מדבריהם ומן העדויות מבחוץ אפשר להבין שההתרחשויות הן בעלות אופי כוחני, אך הם מציינים שהדבר נעשה על מנת להשכיח שלום וסדר. הם מערפלים את הדברים וכאשר הם נשאלים לגבי מה שקורה, הם לא נותנים תשובות ברורות או מספקות מלבד העובדה שהם שולטים במצב.

הנשים במסיבה אינן שותפות למה שקורה בחוץ. דבריהן יתרכזו בגברים, בשימור המראה החיצוני או בשיחות בעל גוון מיני מובהק. אך הנשים הן גם אלה המוטרדות לגבי ההתרחשויות שקורות באותו זמן מחוץ למסיבה הנעימה. דסטי מנסה לדבר על אותם אירועים עלומים בחוץ, דרך הניסיונות שלה לברר מה עלה בגורל אחיה. על-אף שהיא מושתקת באלימות בכל פעם שהיא מעלה את הנושא, היא ממשיכה להתעקש, אך נותרת ללא מענה. כאשר שרלוט מוטרדת לגבי מה שקורה בחוץ, מרגיע אותה פרד בכך ש"אנחנו מטפלים בזה..." "כשהיא שואלת מי זה 'אנחנו' הוא מתחמק ואומר "רק אנחנו, את יודעת..."¹⁰. ומיד הם חוזרים לעיסוק במראה החיצוני אחד של השנייה.

המסיבה מתרחשת כאשר בחוץ לילה, המתואר כחשוך, ריק ושחור. בכך מהווה החוץ ניגוד למסיבה המוארת המתרחשת בפנים. האינדיקציה לכך מגיעה דרך דברי הדמויות על כך שמהו מתרחש שם; בשעה שמליסה נכנסת למסיבה היא קודם כל שואלת "What on earth's going on out there?"¹¹. ובכך מציגה משחק מילים על המגיפה השחורה המעלה אסוציאציות של מוות המוני ונורא, כמו גם השימוש בצבע השחור לתיאור של העיר. מליסה ממשיכה ומתארת עיר שוממה שרק כוחות ביטחון מסתובבים בה, המשרה תחושה לא נעימה של פחד ושררה.

אם כך, החושך במחזה מסמל את הדברים המתרחשים בחוץ. הריק, הפחד ואתה אווירה בעלת הניחוח הצבאי. אך האלטרנטיבה לכך לא טומנת בחובה הבטחה למשהו טוב יותר. האלטרנטיבה מגולמת על הבמה כדלת פתוחה למחצה הנמצאת כל הזמן אל מול עיני הצופה, כשמדי פעם פורץ ממנה אור. אותה דלת קשורה גם היא, כפי שמתברר בסוף המחזה, למשהו שאסור לדבר עליו. כאשר ג'ימי יוצא מתוכה ומתוך האור הלבן השורף הבוקע ממנה, מתקשרים הדלת והאור עם ג'ימי, אחיה של דסטי, שנעלם. שמו של ג'ימי עולה מספר פעמים דרך ניסיונותיה החוזרים ונשנים של דסטי לאורך המסיבה לדלות כל מידע אפשרי אודותיו. מידע שמנסים למנוע ממנה. טרי, בעלה, מאד מוטרד מכך שהיא מנסה להעלות את

Pinter. p. 13.⁹

Ibid, p. 30¹⁰

Ibid, pp. 6-7.¹¹

הנושא, במיוחד שהיא עושה זאת בפני גווין, והוא מנסה להשתיק אותה בכוח בכל פעם שהיא חוזרת ומעלה את שמו של אחיה. כך הופך ג'ימי לגורם מרכזי הנוכח על הבמה בעצם היעדרותו.

אותה דלת חצי פתוחה, שממנה בוקע מדי פעם אותו אור לבן, חזק ושורף, מוצבת על הבמה לנגד עיני הצופים לאורך כל המחזה. האור היוצא ממנה מהווה את הניגוד המוחלט לחושך הזה שאופף את המסיבה מבחוץ, אך גם האלטרנטיבה הזו אינה מציעה פתרון טוב או נעים יותר, כיוון שהאור מתואר בפירוש כלא נעים, חזק ופולשני.

האור מן הדלת מתחזק ושורף את החדר פעמיים במהלך המסיבה. בפעם הראשונה, הדבר קורה לאחר שמליסה מדברת על חיות היער שהיא זוכרת מילדותה וכיצד מעוף הבז מרגש אותה וגורם לה לבכות¹². לאחר שהיא מסיימת את דבריה, האורות בחדר מתעממים, בבת אחת האור מאחורי הדלת מתחזק ובווער באגרסיביות לתוך החדר.

בפעם השנייה פורץ האור מן הדלת לאחר הנאום של דגלאס המספר כיצד הגיע מרקע פחות 'יוקרתית' כשעבד קשה מאד בתור איש מכירות, וכיצד אשתו, לאחר שילדה תאומים, המשיכה לתפקד בתור עקרת בית נהדרת. זאת אף הסיבה לכך שהם עדיין ביחד היום¹³. האור בחדר מוחשך ומתגבר האור השורף שמאחורי הדלת החצי פתוחה ופורץ אל תוך החדר.

מליסה מייצגת את החברה האריסטוקרטית, ניצולת המשטר הישן¹⁴ שאינו קיים עוד, כפי שניתן להבין גם מהנאום שלה בסוף המחזה על חבריה ממגרשי הטניס והבריכות שמתו. לעומתה דגלאס מייצג את הבורגנות החדשה שעלתה מרקע עלוב, באמצעות כסף וכוח. האור הפורץ מהדלת, מקשר בין החברה הישנה שאיננה קיימת עוד ובין החברה הנוכחית. קשר המדגיש את העובדה שאנשים הנמצאים בראש החברה או בעמדת כוח, בלי קשר לרקע ממנו הגיעו, נותרים אדישים לכל דבר מעבר לעיסוק בעצמם. הדבר נכון גם בשעה שמתחת לפני השטח רוחשים אירועים אחרים החורגים מנורמות התנהגות מוסריות של חברה אנושית.

כאשר לבסוף ג'ימי יוצא מתוך האור. הוא מופיע כשהוא לבוש בבגדים דקים, הוא באופן מובהק אינו שייך למסיבה. הוא יוצא מתוך האור שבאחת מתאחד עם דמותו, ובכך מצביע על העובדה שנוכחות

¹² Ibid, p. 20

¹³ Ibid, p. 32

¹⁴ Billington, p.331. (And a survivor from the *ancient regime*, Dame Melissa.)

האור סימלה את נוכחותו שלו המרחפת מעל הדברים. הנוכחים במסיבה לא מתייחסים אל השינויים האלה בתאורה, הם לא רואים את השינויים האלה, כמו את יציאתו של ג'ימי מתוך אותה דלת.

האור המוזר הזה היוצא מן הדלת מתפקד כאמצעי ליצירת אירוניה בימתית. לקהל ניתן מידע על הדמויות ועל ההתרחשות שהדמויות אינן מודעות אליה. בעצם הקישור של האור הלבן והבוער אל דמותו של ג'ימי, הצופה מקבל את האפשרות להתבונן ולקבל מושג לגבי האירועים המתרחשים בחוץ. הוא מראה את ההוויה המנוגדת לשלווה המתפנקת והריקה של המסיבה, אנחנו לא מקבלים שום רמזים למה שעובר עליו, מלבד התחושות המתקבלות בעזרת האור.

האור הוא לבן, שורף ולא נעים. מזכיר חדר חקירות או תאורה חזקה שדבר לא נעלם בה, והאור הזה פורץ כל פעם בברוטאליות אל החדר, רומז לצופה שהדברים במסיבה מהווים רק את שכבת הציפוי המתוקה, אך מחוץ לה הדברים אינם כך. הצופה מקבל אינפורמציה כזו גם דרך התיאור של החוץ, החשוך והשומם. אך באמצעות השימוש בתאורה החזקה, הצופה חווה באופן מוחשי את ההרגשה הלא נעימה המתקבלת ממנה.

התאורה מספקת אמצעי חשוב להבנה של הדברים. היא יכולה לייסד במיידיות את זמן ההתרחשות ולכסות מרווחי זמן. התאורה מדגישה, מקימה או משנה מקומות. היא יכולה לחשוף ולשחרר מגמות נסתרות שאין זמן לחשוף אותן במילים. ניתן לבטא בעזרתה דברים שלא ניתן לבטא בפעולה או בגילומם של השחקנים, את הבלתי מדובר או את המובן מאליו. בקונפליקטים של הדרמה תפקידה של התאורה הוא לחשוף את טבע המאבק, לספק את האווירה בשביל ההתפתחות שלו, ואף לעזור בגילוי של הפיתרון שלו¹⁵.

האופן שבו נעשה השימוש באור במקרה שלפנינו, כאשר הוא מוצב מאחורי הדלת ופורץ אל תוך החדר בברוטאליות, לא נותן את האפשרות לברוח ממנו. בשעה שג'ימי יוצא מתוכו שאר הדמויות נותרות כצלליות חשוכות. "The light from the door intensifies, burning into the room. Everyone is still, in silhouette."¹⁶ האור מתואר כאור אחורי, המאיר את הדמויות בזווית שאינה טבעית. זווית ההארה היא זו הקובעת את תבנית ההצללה ונותנת לאובייקט את תבניתו הפיסולית. כוחה של התאורה גדול בעיצוב או שינוי התבנית הויזואלית של השחקנים. התבנית האנושית של גוף האדם נקבעת אצלנו

¹⁵ Jane Rosenthal and Lael Wertenbaker, p.60.
¹⁶ Pinter. pp.37.

על פי צורתה המוארת באופו טבעי, בזווית הדומה לזווית שבה מאיר עלינו אור השמש¹⁷. לכן, שימוש באור מן הזווית הזו יוצר אצל הצופה תחושת אי נוחות הנובעת מראיית הדמויות על הבמה בצורה שונה מהאופן המוכר, הגורמת להן להראות לא טבעיות. במקרה שלפנינו אופן ההארה יוצר אווירה לא נעימה ואף מפחידה. האפקט הנוצר מהאור במקרה זה הוא גורף ומותיר את הצופה בלא יכולת להתעלם או לא להיות מושפע מהעוצמה של ההתרחשות.

התאורה היא גם זו המסמנת במשך 'זמן המסיבה' את מוקדי ההתרחשות, כאשר האור חזק על הדוברים וחלש על שאר האורחים (גורם שהוא בעיקרו פונקציונאלי או אולי אף מובן מאילו אך פינטר מתייחס אליו בהוראות הבמה). כך, הופך האור בהצגה מגורם שהוא פונקציונאלי במהותו, ומעבר לשימוש האסתטי שיעשה על ידי מעצב התאורה, לגורם המשמש בידי הבמאי ומהווה חלק ממערך המוטיבים והדימויים המצויים במחזה. בעזרת האור הצופה חווה את הסיטואציה בה נמצא ג'ימי, באופן חושי ועז שלא ניתן להתעלם ממנו.

פינטר משתמש במחזה הזה באמצעי התיאטרוני אולי המובן מאליו ביותר, האור. בכדי ליצור את אווירת אי-הנעימות המלווה בפחד, הפונה אל הצופה, אך מבהירה בכך אולי את מה שהדמויות מרגישות מתחת לפני השטח. זהו הגורם המערער את שלוות ההתנהלות המסיבתית שבה הן נמצאות. האור חושף את החלק הבלתי נודע שלא מדברים עליו. הוא מדגיש את המרחק וההבדל בין מה שקורה למעלה, במסיבה ומה שמתרחש למטה, בחוץ, ברחובות¹⁸.

הנאום של גווין המודה לאורחיו שבאו למסיבה, ומרגיע אותם שחוסר הנוחות שכמה מהם נתקלו בו בדרכם למסיבה, יפתר בקרוב. הוא רומז על הפעילויות שקרו בחוץ בזמן המסיבה, תוך הבטחה שהדברים במדינה יהיו נורמאליים, כך שהאזרח הפשוט יוכל להמשיך בעבודתו ובזמנו הפנוי בשקט. מיד עם סיום דבריו, האורות בחדר כבים בפעם השלישית, והאור הלבן כמו בתגובה לנאומו פורץ החוצה מבעד לדלת. אך בשונה מהפעמים הקודמות, דמותו של ג'ימי יוצאת החוצה מתוך הדלת.

הנאום של ג'ימי, החותם את המחזה, נותן בפעם הראשונה את תמונת המצב האמיתית שכולם מנסים להסתיר. ג'ימי, מתאר את הסיטואציה בה הוא נמצא. התיאור נעשה בצורה פרגמנטרית, קטועה,

¹⁷ רדלר, ע' 59-57.

¹⁸ Mal Gussow, Conversations with Pinter (London: A Nick Hern Book, 1994) p.153.

וכולל תיאור חושי מאד של הדברים שעברו עליו. הצורה המיוחדת שבה נאמרים הדברים לא נותנת לצופה אינפורמציה ברורה לגבי מה שעבר עליו, היכן הוא נמצא או מה עשו לו.

חוש השמיעה הוא המקשר העיקרי שלו לעולם, דרך התיאור של הקולות אותם הוא שומע לעיתים - כאשר הם קרבים או מתרחקים. הדממה העוטפת אותו, דממה שבתוכה הוא שומע רק את הלמות ליבו, ואפילו הדבר הבסיסי כל כך הזה נראה לו כליבו של אדם אחר. כל אלה מדגישים את רמיסת כבודו כאדם. ג'ימי הוא כבר לא אדם יותר, כבר לא משתמשים בשמו, כשהוא שומע קולות נוראיים הוא מפסיק לנשום והופך לעיוור, הוא שואל 'מי אני?' וכשהדלתות נטרקות מאחוריו, כל מה שנותר לו היא החשיכה.

"It's what I have. The dark is in my mouth and I suck it. It's the only thing I have. It's mine. It's my own. I suck it."¹⁹

הדברים שג'ימי אומר והצורה שבה הם נאמרים מזעזעים בפשטותם ובישירות בה הם נאמרים. אך העובדה שג'ימי יוצא מתוך שטיפה של אור לבן, קר ולא טבעי, לא מאפשרת דרכי מילוט. דמותו הלבושה בגדים דקים, המוארת מאחור- ובכך יוצרת סביבו הילה של אור, יוצרת דיסונאנס חריף עם החשיכה שעליה הוא מדבר. החושך שכמו סוגר מעגל מבחוק, נמצא גם כאן בתוך האור הלבן, הלא אנושי החזק והשורף הזה, הממחיש בצורה פשוטה וישירה חוויה אנושית של סבל.

דרך האור הלבן והמנוכר הזה פורצת האמת אל הבמה. האור חושף את הדבר אותו ניסו להסתיר לאורך כל המסיבה. המעטה הנעים של המסיבה מורד באחת והצופה יכול לחוש בנעשה מאחורי הקלעים. אותם דברים שלמשתתפי המסיבה כל כך נוח להתעלם מהם. אפילו עכשיו הדמויות שרויות בעלטה ונראות רק כצלליות חשוכות ובעצם אינן רואות את ג'ימי.

החושך החונק, הממית, מובא דרך דבריו של ג'ימי, המלווים באור. יחד נוצרת חוויה חושית מהפנטת וגורפת של הסבל האנושי במלוא העוצמה, בד בבד עם אדישות החברה אליו. חוויה שיכולה להתרחש בעוצמה כזו רק דרך השילוב של מילים ודימויים חזותיים חושיים.

יציאתו של ג'ימי אל הבמה ודיבורו מתוך האור, היא פעולה בעלת אופי סוריאליסטי, המביאה את הדימוי של האור לידי התממשות בימתית מסעירה, חושית ומטלטלת. זהו ניצול מקסימאלי של כלי תיאטרוני להעברה של דימוי מופשט המשמש כציר משמעות מרכזי בהצגה.

ביבליוגרפיה

רדלר, דן. תאורת במה. תל-אביב: כנרת הוצאה לאור, 1992.

Billington, Michael. The life and work of Harold Pinter. London: Faber and Faber, 1996.

Esslin, Martin. Pinter The Playwright. 1970. London: Methuen Drama, 1992.

Gussow, Mal. Conversations with Pinter. London: A Nick Hern Book, 1994.

Pinter, Harold. Party time. London: Faber and Faber, 1991.

Rosenthal, Jane, and Lael Wertebaker. The Magic of Light. Boston & Toronto: Little, Brown & Company, 1972.